

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

یادری از خداوند جهان و اعتماد بر این که عالم صغیر خداست و بخواره نمک بر احوال انسان در مطلوب است داشت تمام بند و دانش پژوهش و نظر به اہمیت جایگاه دانشگاه اسلامی فرنگ دین شریک با دانشمندان و اصنام بدت علمی

و اصدای دانشگاه آزاد اسلامی مشهدی گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار دهو و از آن تعقلی کنیم:

۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن دوری از حرکت پنهان سازی حقیقت.

۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات و سایر مباحث حق).

۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تمهید رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و دیگر بکارگران پژوهش.

۴- اصل منافع ملی: تمهید رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن بهر چه سود کشور و دیگر ممال پژوهش.

۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید اجتناب از حرکت جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.

۶- اصل رازداری: تمهید صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و دیگر افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.

۷- اصل احترام: تمهید رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب داری و خودداری از حرکت حرمت شکنی.

۸- اصل ترویج: تمهید رواج دانش و اتمام نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکارگران علمی و دانشمندان به غیر از مولودی که منع قانونی ندارد.

۹- اصل برکت: التزام به برکت جویی از حرکت رفتن غیر ضروری و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به باد بی غیر علمی می آید.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه فقه و حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: فقه و حقوق خصوصی

عنوان:

بررسی فقهی و حقوقی حفظ حقوق نسلهای آینده

استاد راهنما:

دکتر جمشید معصومی

پژوهشگر:

سید محمد حسینیان

زمستان ۱۳۹۴

تقدیم به پدرم که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی ایستادگی را بهتر به نمایم.

و به مادرم، دریای بی کران فداکاری و عشق که وجودم برایش همه رنج بود و وجودش برایم همه مهر

و به همسرم، اسطوره زندگیم، پناه مستقیم و امید بودم

و به فرزندم هماسادات عزیزم، ستاره جاودان زندگی ام

سپاس‌گزاری

پس از حمد و ثنای پروردگار، بر خود واجب می‌دانم از زحمات تمام کسانی که در تمامی مراحل تحصیل مشوق و پشتیبانم بوده‌اند، تشکر نمایم.

همچنین از زحمات بی‌شائبه استاد ارجمند جناب آقای حجت الاسلام دکتر جمشید معصومی که در به ثمر رسیدن این رساله از راهنمایی‌های ایشان بهره بردم، و نیز سایر اساتید که در طول تحصیل از خرم‌ن دانش ایشان بهره‌ها برده‌ام، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌نمایم.

تقدیم به مادرم

که با صبوری و مهربانی همیشه دعاگوی من بوده است.

تعهدنامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب حسینیان دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته فقه و حقوق خصوصی که در تاریخ ۹۴/۱۱/۲۴ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی فقهی و حقوقی حفظ حقوق نسلهای آینده با کسب نمره و درجه خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱) این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲) این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پائین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

.....

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۴/۱۱/۲۴

دانشجوی کارشناسی ارشد سید محمد حسینیان از پایان نامه خود دفاع نموده و با

نمره ۱۷/۷۵ بحروف هفده و هفتاد و پنج و با درجه بسیار خوب

مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۴۰۷۹۳۲۰۱۸
عنوان پایان نامه: بررسی فقهی و حقوقی حفظ حقوق نسلهای آینده		
نام و نام خانوادگی دانشجو: سید محمد حسینیان	تاریخ شروع پایان نامه: ۹۳/۸/۲۷	
شماره دانشجویی: ۹۲۰۱۴۷۵۱۹	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۴/۱۱/۲۴	
رشته تحصیلی: فقه و حقوق خصوصی		
استاد راهنما: دکتر جمشید معصومی		
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>حقوق بشر در سالهای اخیر کانون توجه مجامع جهانی قرار گرفته اما آنچه در همین راستا کمتر مورد توجه بوده است، حقوق نسلهای آینده است که در مجامع بین المللی و کشورهای اروپایی بدان پرداخته اند و برای حفظ برخی از مصادیق آن مانند حفظ جنگل، حیوانات، محیط زیست، حمل سلاح، دریاها و غیره کنوانسیون ها و قوانینی وضع نموده اند. در فقه اسلامی نیز آموزه هایی در حفظ و لزوم محافظت از برخی مصادیق حقوق نسلهای آینده به چشم می خورد اکنون سوال اینجاست: اسلام به عنوان یک دین کامل و پاسخگو به نیاز های بشر چه نقشی در حفظ حقوق نسلهای آینده داشته است؟ و دیدگاه فقهی و حقوقی در مورد حفظ حقوق نسلهای آینده چیست؟ در پاسخ به این سوالات این تحقیق در چهار فصل و بخشهای متعدد تدوین شده تا پاسخی هرچند اشاره وار به این سوالات باشد. و چشم انداز روشنی برای محققین و پژوهشگران حقوق انسان قرار گیرد. در پایان به این نتیجه رسیدیم که علی رغم توجه مجامع بین المللی و مکتب فقهی ما به حقوق بشر و حفظ آن برای نسلهای آینده ولی هنوز تمام زوایای آن مورد تحقیق و پژوهش قرار نگرفته است.</p> <p>کلید واژه ها:</p> <p>فقه، حقوق، حفظ، نسلهای آینده، حقوق بشر.</p>		

مناسب است تاریخ و امضا:

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
۲	مقدمه.....
فصل اول: کلیات	
۵	فصل اول - کلیات.....
۵	بخش اول.....
۵	۱-۱- طرح کلی تحقیق.....
۵	۱-۱-۱- بیان مسئله تحقیق.....
۵	۱-۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۵	۱-۱-۳- جنبه جدید بودن و نوآوری در تحقیق.....
۶	۱-۱-۴- اهداف تحقیق.....
۶	۱-۱-۵- سؤالات تحقیق.....
۶	۱-۱-۶- فرضیه های تحقیق.....
۷	۱-۱-۷- پیشینه تحقیق.....
۱۰	بخش دوم.....
۱۰	۲-۱- مفاهیم.....
۱۰	۱-۲-۱- مفهوم فقه.....
۱۰	۱-۱-۲-۱- مفهوم لغوی فقه.....
۱۱	۱-۲-۲-۱- مفهوم اصطلاحی فقه.....
۱۲	۲-۲-۱- مفهوم حقوق.....
۱۲	۱-۲-۲-۱- مفهوم لغوی حقوق.....
۱۲	۲-۲-۲-۱- مفهوم اصطلاحی حقوق.....
۱۳	۳-۲-۱- مفهوم حفظ.....
۱۴	۴-۲-۱- مفهوم نسل.....
۱۴	۲-۴-۲-۱- مفهوم لغوی نسل.....
۱۴	۵-۲-۱- مفهوم آینده.....

۱-۲-۵-۱. مفهوم لغوی آینده.....	۱۴
۱-۲-۵-۲. مفهوم اصطلاحی حقوق نسل آینده.....	۱۴
۱-۲-۶. مفهوم حقوق بشر.....	۱۵
بخش سوم.....	۱۶
۱-۳. تاریخچه حقوق نسلهای آینده.....	۱۶
بخش چهارم.....	۱۸
۱-۴. جایگاه حقوق نسلهای آینده در فقه و حقوق.....	۱۸
فصل دوم: ماهیت، مصادیق و مبانی حقوق نسلهای آینده	
فصل دوم- ماهیت، مصادیق و مبانی حقوق نسلهای آینده.....	۲۱
بخش اول.....	۲۱
۱-۲. ماهیت حقوق نسلهای آینده.....	۲۱
بخش دوم.....	۲۳
۲-۲. مصادیق حقوق نسلهای آینده.....	۲۳
۱-۲-۲. حق زندگی.....	۲۳
۲-۲-۲. منع شکنجه.....	۲۴
۲-۲-۳. منع برده‌داری.....	۲۵
۲-۲-۴. تجارت آزاد.....	۲۶
۲-۲-۵. حفظ محیط زیست.....	۲۶
۲-۲-۶. حق استفاده از سلاحهای هسته‌ای.....	۳۱
۲-۲-۷. حق آزمایش هسته‌ای.....	۳۳
۲-۲-۸. حفظ حقوق نسلهای آینده در استفاده از سلاحهای هسته‌ای.....	۳۵
۲-۲-۹. حفظ حیات وحش.....	۴۶
۲-۲-۱۰. حقوق حیوانات.....	۴۶
۲-۲-۱۱. حفظ جنگل.....	۴۹
بخش سوم.....	۵۰
۲-۳. مبانی حقوق نسلهای آینده.....	۵۰
۲-۳-۱. مبانی قرآنی حقوق نسلهای آینده.....	۵۰

- ۵۰ ۲-۳-۱-۱. تاکید بر اهمیت انسان ها.
- ۵۱ ۲-۳-۱-۲. حق همگانی بودن طبیعت.
- ۵۲ ۲-۳-۱-۳. تاکید بر مسخر بودن خلقت.
- ۵۶ ۲-۳-۳-۳. مبانی فقهی حقوق نسلهای آینده.
- ۵۶ ۲-۳-۳-۱. قاعده لاضرر.
- ۵۷ ۲-۳-۳-۲. قاعده اتلاف.
- ۵۹ ۲-۳-۴. مبانی عقلی حقوق نسلهای آینده.
- ۶۱ ۲-۳-۴-۱. دیدگاه انسان شناختی.
- ۶۳ ۲-۳-۴-۲. دیدگاه هستی شناختی.
- ۶۷ ۲-۳-۴-۳. دیدگاه حقوق شناختی.
- ۶۹ ۲-۳-۴-۴. دیدگاه معرفت شناختی.
- ۷۳ ۲-۳-۵. مبانی حقوقی «حقوق نسلهای آینده».
- ۷۳ ۲-۳-۵-۱. حقوق بین الملل.
- ۷۴ ۲-۳-۵-۲. اساسنامه دیوان بین المللی دادگستری.

فصل سوم: بررسی فقهی و حقوقی لزوم حفظ «حقوق نسلهای آینده»

- ۷۶ فصل سوم - بررسی فقهی و حقوقی لزوم حفظ حقوق نسلهای آینده.
- ۷۶ بخش اول.
- ۷۶ ۳-۱. بررسی حقوقی لزوم حفظ حقوق نسلهای آینده.
- ۸۲ بخش دوم.
- ۸۲ ۳-۲. بررسی فقهی لزوم حفظ حقوق نسلهای آینده.

نتیجه گیری

- ۸۵ نتیجه گیری.
- ۸۸ منابع و مأخذ.

چکیده:

حقوق بشر در سالهای اخیر کانون توجه مجامع جهانی قرار گرفته اما آنچه در همین راستا کمتر مورد توجه بوده است، حقوق نسلهای آینده است که در مجامع بین المللی و کشورهای اروپایی بدان پرداخته اند و برای حفظ برخی از مصادیق آن مانند حفظ جنگل، حیوانات، محیط زیست، حمل سلاح، دریاها و غیره کنوانسیون ها و قوانینی وضع نموده اند. در فقه اسلامی نیز آموزه هایی در حفظ و لزوم محافظت از برخی مصادیق حقوق نسلهای آینده به چشم می خورد اکنون سوال اینجاست؛ اسلام به عنوان یک دین کامل و پاسخگو به نیازهای بشر چه نقشی در حفظ حقوق نسلهای آینده داشته است؟ و دیدگاه فقهی و حقوقی در مورد حفظ حقوق نسلهای آینده چیست؟ در پاسخ به این سوالات این تحقیق در چهار فصل و بخشهای متعدد تدوین شده تا پاسخی هرچند اشاره وار به این سوالات باشد. و چشم انداز روشنی برای محققین و پژوهشگران حقوق انسان قرار گیرد. در پایان به این نتیجه رسیدیم که علی رغم توجه مجامع بین المللی و مکتب فقهی ما به حقوق بشر و حفظ آن برای نسلهای آینده ولی هنوز تمام زوایای آن مورد تحقیق و پژوهش قرار نگرفته است.

کلید واژه ها:

فقه، حقوق، حفظ، نسلهای آینده، حقوق بشر.

مقدمه

گاهی مسائلی پیش می آید که حل کردن آنها از نظر دیگران مشکل است. مثلاً من از شما می پرسم: آیا هر نسلی نسبت به نسل آینده، تکلیف و مسئولیتی دارد یا نه؟ ما الآن نسلی هستیم موجود. نسلی در آینده می خواهد به وجود بیاید و تا این ساعت به وجود نیامده است. آیا ما در مقابل آنها مسئولیت داریم یا نه؟ اگر بگویید مسئولیت داریم معنایش این است که آیندگان بر ما حق دارند. آیندگانی که نیامده و هنوز وجود پیدا نکرده اند، بر ما که الآن موجود هستیم حقی دارند. اگر بگویید نه، هیچ حقی ندارند، پس این حرفی که امروز تمام مردم دنیا می زنند که ما مسئول نسلهای آینده هستیم یعنی چه؟ اصلاً معنای این حرف چیست؟ نسل آینده به گردن ما حق دارد یعنی چه؟

باتوجه به پیشرفت بشر در علم و شناخت آثار عملکرد انسان کنونی در زندگی نسلهای آینده بشر موجب بروز پرسش های فراوانی در این زمینه شده است. پاره ای از این پرسش ها آنچنان به هم گره خورده اند که گشودن آن به آسانی میسر نیست، ظهور این پرسش ها در دنیای پیشین فقه، اخلاق و حقوق سابقه نداشته است و ذهن علمای اخلاق، فقها و حقوقدانان را چنان به خود مشغول می سازد که برخی اوقات سازمان فکری آنان را در نحوه برخورد با این پدیده برهم میریزد. حال ما نباید نگرانی های فقهی و اخلاقی که با آن روبرو هستیم را کوچک بشماریم و نباید بپنداریم که به آسانی بر آن چیره خواهیم شد، در عین حال نیز نباید به خودمان اجازه دهیم که در زیر این وزنه خرد شویم. پس وظیفه ماست که در مورد این موضوع بحث و بررسی کنیم و ببینیم این موضوع با باورهای فرهنگی و باورهای دینی ما متناسب است یا خیر؟

با توجه به تحقیقات به عمل آمده افراط و تفریط وعدم استفاده از ثروت های ملی وهمچنین عدم حفاظت و نگهداری از این ثروت ها ضرر بسیار بزرگی برای آیندگان بوجود خواهد آورد چه بسا بسیاری از زیر مجموعه های آن قابل بازیافت و استفاده نخواهد بود و عملکرد ما می تواند به نابودی این ثروت و عدم دسترسی نسل آینده و استفاده از آن بی انجامد.

از ثروت های ملی کشور عزیزمان ایران میتوان منابع طبیعی آن که عبارتست از: جنگل ها و مراتع، آبها، کوهها، معادن و نفت و گاز اشاره کرد. اما ثروت ملی تنها به ذخایر زیرزمینی یا اموال و پول اطلاق

نمی شود. هویت، عزت، استقلال، آزادی، امنیت، آرمانهای اسلامی و انقلابی، نظام مردم سالاری دینی، قدرت دفاعی، سرمایه های انسانی، میراث فرهنگی و علمی، انرژی هسته ای و... نیز، ثروت ماست که آسان و ارزان به دست نیامده است تا در معرض تاراج دیگران قرار گیرد. هشیاری برای صیانت از آن در برابر دست تجاوز قدرت های کوچک و بزرگ نیز تنها برعهده رأس نظام نیست و همه فرهیختگان و دانشگاهیان و مسئولان عالی نظام و دستگاه فرهنگی و تعلیم و تربیت و رسانه ها نیز وظیفه پاسداری از این ثروت را برعهده دارند.

فصل اول

کلیات

فصل اول - کلیات

بخش اول:

۱-۱. طرح کلی تحقیق

۱-۱-۱- بیان مسئله تحقیق

اسلام به عنوان آخرین دین الهی و به عنوان دین جهان شمول، با احکام خود و آموزه هایش انسان را به حفظ حقوق دیگران حتی نسلهای آینده سفارش نموده است. مکتب اسلام مکتب جامعی است که با اصول متعددی معیارهای لازم را در عرصه مسائل مختلف و مرتبط با حقوق انسان، طبیعت، حیوانات و غیره ارائه می دهد. از سوی دیگر حقوق نسلهای آینده را به عنوان یکی از نعمت های الهی مطرح می کند که همگان حق دارند از نعمت های بزرگ الهی که برخوردار از محیط سالم، منابع طبیعی، حیوانات و گیاهان از جمله آنهاست بهره مند شوند و هیچ کس نباید انسان و نسلهای بعدی او را از این نعمت خدادادی محروم کند. زیرا حق بر نسل آینده به عنوان یکی از حق الناس مطرح می شود که حتی خداوند نیز از آن گذشت نخواهد کرد. این حق را نه تنها قرآن کریم اشاره کرده است بلکه در روایات نیز به آن اشاره شده است. این حق علاوه بر آن، در منابع و اسناد بین المللی نیز مورد حمایت قرار گرفته است.

۱-۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

ضرورت این تحقیق از آنجا ناشی می شود که به عقیده برخی جایگاه حقوق نسلهای آینده در اسلام به طور تا کنون مورد بررسی قرار نگرفته است و اینکه آغاز کننده حمایت از برخی مصادیق حقوق نسلهای آینده کشورهای غربی بوده که موید آن اسناد بین المللی در این زمینه است اما با نگاه فقهی و حقوقی به این مقررات خواهیم پرداخت که اسلام نیز به آن نگاه ویژه ای داشته و حتی در قرآن کریم نیز حمایت شده است.

۱-۱-۳- جنبه جدید بودن و نوآوری در تحقیق

این پژوهش از آن جهت می تواند نو و جدید باشد که در تلاش است به جمع بندی آرا مختلف پرداخته و تا آنجا که میسر است آرا متفاوت را تقریب نموده و به ارائه اندیشه ای جدید که از تشتت و پراکندگی بدور بوده و کار محاکم را در تعیین مصداق و در نتیجه حکم به عدل کمک نماید.

۱-۱-۴- اهداف تحقیق

با توجه به اینکه کشور ما یک کشور اسلامی است و تا یک عمل از نظر شرعی ارزیابی نگردد و به جواز آن حکم داده نشود، نمی توان آن را انجام داد و با توجه به ثروت های عظیم خدا دادی و میل روز افزون استفاده از این منابع، ضرورت انجام این تحقیق به خوبی احساس می شود و هدف این تحقیق پاسخگویی به این نوع پرسش هاست.

اهداف این تحقیق عبارتست از :

- بیان حکم فقهی حفظ حقوق نسلهای آینده.
- تبیین حکم حقوقی حفظ حقوق نسلهای آینده.
- بیان برخی از مصادیق حقوق نسلهای آینده و بررسی فقهی و حقوقی آنها.
- پاسخ به مسائل فقهی حقوقی به وجود آمده و ارائه بحث تحلیلی و عمیق و تبیین نقاط مبهم و پاسخ به آنها.

دسترسی به این اهداف برای عموم افراد جامعه خصوصاً فرهیختگان و دانشجویان و مسئولان عالی مفید میباشد. همچنین نقطه نظرات ارائه شده و نتیجه گیریها می تواند مورد توجه قانونگذاران واقع گردد.

۱-۱-۵- سوالات تحقیق

۱- اسلام به عنوان یک دین کامل و پاسخگو به نیاز های بشر چه نقشی در حفظ حقوق نسلهای آینده داشته است؟

۲- دیدگاه فقهی در مورد حفظ حقوق نسلهای آینده چیست؟

۳- دیدگاه حقوقی در مورد حفظ حقوق نسلهای آینده چیست؟

۱-۱-۶- فرضیه های تحقیق

۱. اسلام به عنوان یک دین کامل نقش حمایت کننده از حقوق نسلهای آینده است به طوری که قرآن و روایات در این زمینه به تفصیل پرداخته اند.

۲. در متون فقهی آموزه‌هایی مبنی بر وجوب حفظ حقوق نسلهای آینده وجود دارد و در حفظ و نگهداری برخی از مصادیق حقوق نسلهای آینده احکامی ذکر شده است.

۳. در نظام حقوقی ایران قوانینی در حفظ و نگهداری برخی از مصادیق حقوق نسلهای آینده تقنین شده است. در حقوق بین الملل نیز کنوانسیون‌های متعددی در بسیاری از مصادیق حقوق نسلهای آینده به تصویب رسیده است.

۱-۱-۷- پیشینه تحقیق

در این رابطه به صورت گسترده تحقیقاتی صورت نگرفته و فقط چند مقاله از ناصر کاتوزیان و چند محقق دیگر در مورد حقوق نسلهای آینده نسبت به مصادیق حقوق نسلهای آینده از جمله محیط زیست به رشته تحریر در آمده که در بعضی از آنها اشاره سطحی و کوتاهی به موضوع مذکور و به صورت اختصار از نظر حقوقی بحث گردیده است:

مقالات:

مبنای مسئولیت مدنی زیست‌محیطی در فقه و حقوق ایران

حمید بهرامی احمدی؛ عزیزاله فهیمی

دانشگاه کرمان، پایان نامه کارشناسی ارشد.

مقاله فوق به بحث از مبنای مسئولیت مدنی زیست‌محیطی در فقه و حقوق ایران می‌پردازد. وجود یک کره خاکی مشترک بین مردم جهان، علایق مشترکی را برای انسان‌ها به وجود می‌آورد که می‌باید هر روز به هماهنگی بیشتر در این زمینه نایل آیند. یکی از آن هماهنگی‌ها، هم‌آوایی در مبنای مسئولیت مدنی زیست‌محیطی است. در بسیاری از کشورهای اروپایی، برای خسارت‌های زیست‌محیطی، مسئولیت مدنی مطلق در نظر گرفته شده است که می‌تواند به مقدار زیادی از تهاجم دستگاه‌های سودطلب و مخرب محیط زیست بکاهد. در حالی که رویه عملی محاکم ایران، بر اساس مسئولیت مبتنی بر تقصیر است و بسیاری از پرونده‌های مطروحه زیست‌محیطی با ناکامی روبه‌رو می‌شود و در صورت موفقیت نیز خاصیت بازدارندگی از وقوع تخریب علیه

مواهب طبیعی را ندارند. این مقاله حکایت از آن دارد که مبنای مسئولیت مدنی زیست محیطی با توجه به ظرفیت‌های موجود در فقه و حقوق ایران، باید مبتنی بر نظریه مسئولیت مطلق باشد نه نظریه تقصیر.

مبانی فقهی حقوق محیط زیست

عزیز الله فهیمی؛ علی عرب زاده؛ دانشگاه شهید بهشتی، پایان نامه کارشناسی ارشد پژوهشگر در این پایان نامه نوشته است: حقوق محیط زیست - در معنای مصطلح امروزی آن - محصول بحران‌های زیست محیطی بعد از جنگ جهانی دوم و همچنین جریانات منتقد مدرنیته می‌باشد. واکنش حقوقی که در ادامه سیر واکنش‌های علمی، اجتماعی و سیاسی سعی در حل و فصل تعارضات جدی حیات مدرن با محیط زیست دارد که از ابتدا ملتزم و مستخرج از ادبیات دینی ادیان بزرگ جهانی نبوده است و شاید به همین سبب به کاربردن تعبیری همچون حقوق محیط زیست اسلامی عجیب بنماید. مسأله اما از نقطه نظر اسلام که منصرف و بی توجه به هیچکدام از عرصه‌های حیات انسانی نمی‌باشد، شکل دیگری پیدا می‌کند، از سوی دیگر اسلام با مقید نمودن انسان از ابتدا سعی در سامان دادن به رابطه‌ای متعادل و متکامل میان انسان و محیط پیرامونش داشته است. مقاله حاضر تلاشی اندک در جهت استخراج دست آوردهای فقه شیعه در راستای حفاظت از محیط زیست می‌باشد. در ضمن اینکه نگارنده متوجه و معترف به این مسأله نیز می‌باشد که بررسی فقه شیعه و محیط زیست بدون در نظر گرفتن، اقتصاد، سیاست، هنر و از همه مهم‌تر فلسفه اسلامی ابتر و ناقص است اما مجال حاضر را برای مقصود مذکور کافی نمی‌داند. در مقاله حاضر ذیل سه بخش به بررسی قواعد فقهی، نهادهای فقهی و احکام فقهی در نسبت و با آثار محیط زیستی پرداخته شده و بررسی‌های حقوقی را به مجال دیگری واگذار نموده است.

پرتو حقوق بین الملل بر شبیه‌سازی انسان

امیر حسین رنجبریان؛ زهرا سیف

دانشگاه تهران

قوت گرفتن امکان شبیه‌سازی انسان، به مفهوم تولید انسان جدید از طریق کپی ژنتیک یک انسان، نگرانی‌های اخلاقی و حقوقی فراوان در پی آورد. واکنش به این پدیده، منحصر به عرصه‌های ملی و قانون گذاری داخلی نماند و در سطح بین‌المللی نیز کوشش شد تا محدوده‌ای برای آن تعیین شود. به عنوان نخستین اقدام ضروری، سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در اسناد متعدد ممنوعیت شبیه‌سازی مولد انسان را به تصویب رساندند. در خصوص شبیه‌سازی درمانی، به علت اختلاف نظرها، چنین ممنوعیتی به صراحت مطرح نشد. بنا به اهمیت مباحث شبیه‌سازی در نهایت موضوع در مجمع عمومی ملل متحد مطرح شد و گمان می‌رفت مجمع یک پیمان بین‌المللی در این باره تدوین خواهد کرد.

۱-۱-۸. روش تحقیق

در این تحقیق سعی بر این خواهد شد که احکام با مطالعه دقیق منابع فقهی معتبر بررسی آن‌ها و نسبت به ایجاد و یا کشف احکام مربوط به آن تلاش شود با استفاده از روش‌های اصول استنباط قوانین پرداخته شود. لذا تحقیق موجود به روش کتابخانه‌ای و تحقیق و استفتاء از علما و فقهای دینی می‌پردازد. هر چند از روش گردآوری اطلاعات مصاحبه، فیش نویسی و بانک‌های اطلاعاتی نیز بهره خواهیم برد.

۱-۱-۹. ساختار تحقیق

این پایان‌نامه در سه فصل ساماندهی شده است. در فصل اول کلیات را در چهار بخش؛ طرح کلی تحقیق، مفاهیم، تاریخچه حقوق نسلهای آینده و جایگاه حقوق نسلهای آینده در فقه و حقوق تنظیم خواهیم نمود و در فصل دوم؛ ماهیت، مصادیق و مبانی حقوق نسلهای آینده را در سه بخش پی خواهیم گرفت. عنوان فصل سوم عبارت از «بررسی فقهی و حقوقی لزوم حفظ حقوق نسلهای آینده» است و پس از بررسی‌های فقهی و حقوقی در پایان به نتیجه‌گیری خواهیم پرداخت.